

Ivan Pažanin

Split

INAČICA PJESME VIŠKI BOJ ZAPISANA U VINIŠĆIMA

UDK 800.87.801.82.808.62

Rukopis primljen za tisak 16. svibnja 1987.

Prošle godine navršilo se sto dvadeset godina od bitke pod Visom 1866. g.

U povodu te obljetnice donosim jednu od inačica Šugarine pjesme¹ o viškom boju koja je najviše proširena i vrlo popularna u narodu, a zapisao sam je u Vinšćima 10. listopada 1985. godine. Pjesmu mi je govorio težak Mate Anđelić Deškov Tomin, rođen 27. siječnja 1917, a znaju je i drugi kazivači narodnog stvaralaštva u ovom mjestu s kojima sam kontaktirao i zapisivao njihova govorenja, a dio kojih sam objavio u *Čakavskoj riči* br. 1 iz 1986. g.

Veseli se, Dalmacijo slavna,
koja no si na glasu odavna.
Iako ste pali u nevolju,
junaci su još na bojnom polju.
Svaki tako jer da ne viruje
dokle bojak š njime ne ratuje.
Ko pokuša, kaže da je tako
da ni š njima ratovati lako.
Talijani u srcu pucaše,
pobiti se s nama nastojaše.
Evo zgoda i njiovo vrime
da se ide ogledati s njime.
Od hiljade i osme stotine
i šezdeset i šeste godine.

Poslušajte, ljubezni narode,
šta pod Visun na moru se zgodi.
Digoše se na bojak gemije,
od Jakina, ravne Italije,
osandeset drvenih brodova,
puni biše ognjenih topova,
a druge su gvožjem okovate
Oklopnjače, gemije prozvate.
Do tri broda al' neokovana
puni biše mladih Talijana;
njih imaju na kraj iskrcati,
pa po kraju snažno udarati;
u njih ima ognjenih topova
što Talija iznila iznova;
u njih ima ognjenih granica
da vagaju do trista librica;
među njima mlađan *Fundatore*,
kom se snaga iskazat ne more;
prid njima je mlađan kapetane
po imenu Persan đenerale.
San sa sobun junak razgovara —
— Ala šta ću učiniti sada,
da ja iden Zadar pohoditi
ne znan oće li dobar čas biti,
na njemu je bedem su tri strane,
u njemu je Filipović bane,
na glasu je Zadar vojnik stari,
a branu ga mladi graničari;
a da iden bilu Šibeniku,
oli Splitu oli Dubrovniku,
možda bi ga lajše osvojija,
al' se ne bi na njin proslavija.
Pa ne ide bilu Šibeniku
niti Splitu niti Dubrovniku,
neg' k Visu na sri' sinja mora,
sa svom silom ognjeni' brodova.
Ka' je Persan ispo' Visa bija,
brodove je svoje upravija
neka biju Visa biloga
iz svojih ognjenih topova.
Al' se Visu njima ne pridaje,
već im bija nigda ne prestaje.
U Visu ima okolo tvrđave
i u sebi svoje ognjene sprave,
koje luki pristupiti ne dadu,
niti višku nauditi gradu.
Pod Komižom druge su gemije,

al' s kraja živi oganj bije,
a fortica Sveti Juraj zvana
za šest sati uzdrži megdana.
Pa on bije Visa bez pristanka
i bije ga tri bijela danka,
I ubiše četiri mladića,
a na ime dya brata Cucića.
Marko Linac jedan od njih biše,
a drugi se Svićarović piše.
Kad to čuše od Fara glavari
Dalmatinci, vitezovi stari,
da već nema pričekati časa,
oni tuknu svoga brzoglasa,
glas dopade u luku Fažanu
a na ruke Tegetović banu
da je pod Visom vojska talijanska,
da ga bije dva bijela danka.
Kad Tegetoff glasa razumija,
družini je svojoj govoriya:
»Na noge se vi, moji vojnici,
dica moja, mladi Dalmatinci,
sad je vami cara proslaviti,
s Talijanum ljuti bojak biti.
Ka' vojnici glasa razumiše,
hrabro oni na noge skočiše,
jedni bila da razvijū jidra,
drugi teška da istižu sidra,
jedni palu vatru pod kotlove,
drugi žaru, neka bolje plove,
jer su jedva dočekali dana
da pozdravu mlada Talijana.
Zavedoše k Visu bijelome.
Svi oni srcu junaškome,
rek' bi da je kita i svatovi
kako idu ovi vitezovi.
Kad ih vidi Persan đenerale,
talijanske vojske kapetane,
bija se je Persan našalija,
ovako je junak govoriya:
»Vidi one silne brodarice,
bit će od njih smetnje svakakove,
bolje in je bilo ribovati
nego doći s nami ratovati!«
Al' ta doba Tegetoff vojvoda
skupo ribe tom Persanu proda.
Netom dođe, pa je udariya,
živi oganj na njih oboriya.
Dade vatru na četiri strane,

poče biti ljuto Talijane.
Al' evo ti šamprek strahoviti,
po imenu *Cesar* ognjeviti,
na njemu je velika množina
sve junaka mladih Dalmatina,
na nj udaru četiri gemije
od ponosne zemlje Italije,
sve četiri gvožjem oblivene
kako da su u kalup salivene.
Komandant Pek na njemu bijaše
Ki s *Cesarum* lipo upravljaše.
Un uginje, na se i ne daje
na krmi je ko upravit znade.
Četiri se uvatu jednoga,
on odbije udarcem svakoga,
jednog biše vrlo udarija,
al' četiri nije odolija.
Pa kad su ga stigli odasvuda,
vidija je da ne more kuda,
naprid in se kljunum okrenija
ne bi l' koga kljunum natakinja.
Al' oni ga odsvud udariše,
na bok mu se kljunom zalicaše
I prvi mu jarbol oboriše,
koji dvanaest momaka ubiše.
Ubili je dvanaest momaka
na *Cesaru*, žalosna in majka,
lipa, vridna do dva kapitana,
satareni od jarbola pala,
i još vridna do dva temunera,
mučno ih je kazat po imenu,
al' ti pobre po slavnom plemenu,
najprvin kažen mlad Borojevića,
pa Kuzmića i Ivančevića.
Na *Cesaru* ostali vojnici
koji mrtvi koji ranjenici,
a ostali drugi brodovi
prolićaše kao sokolovi,
među njima Tegetoff vojvoda
nije svoga štedija broda,
kud Tegetoff zlamenje davaše,
tu brodovi vatru prosipaše.
Ta gemija Tegetoffa bana
sva je brate gvožjem okovana.
Kada u nju zrna udaraše,
kako vrane od nje odlićaše,
na njoj ništa štete ne bijaše,
samo jedna dopala je rana,

ranila nam mlada Korčulana.
Ranjenici koji tu bijaše,
Momci naši, oni govoraše:
»Ja san ranjen, ali, fala Bogu,
udri, brate, kada ja ne mogu«.
Talijanac natrag odstupiše,
tri gemije silne izgubiše,
u jednoj se prah zapalija,
svu gemiju u zrak raspršija,
druga, pobre, u more toniše,
Kralj Talije ta se zovijaše.
A kad vidi Tegetoff vojvoda
da mu priti napustiti broda,
un se ljuto ukosija na nju,
u gemiji Maksimilijanu
udari je kljunum posrid boka,
nestane je u trenuće oka!
Neko ju je naglo udarija,
na dno je mora upravija,
u njoj idu mladi Talijani,
Persanovi najbolji junaci,
u njoj ide blago nebrojeno,
što bi od nji tote doneseno.
Mlogi od njih po moru plivaše,
iz mora tužni vapijaše:
»Pomoz' te nas, braćo Ostrijani,
Pomoz' te, i mi smo kršćani!«
Na to su se naši smilovali,
pa su dobro dilo dilovali,
koga kod su iznili iz mora,
spasili ga nemila umora.
Talijanac natrag odstupija
i gemije svoje izgubija.
Kada je nadalje izaša,
sve je svoje brodove obaša,
niki biži pribijena kljuna,
niki biži na kraj bez temuna,
na mnogima nema kapetana,
to je njemu na srdašcu rana,
po dva broda vata za jednoga,
ali zdrava malo vidi koga.
Neka pobre, tako mu se tilo,
neka pozna dalmatinsko dilo
i našega primilog vojvodu
ki je srčen u junaškome rodu,
i njegovu vojsku svukoliku,
koja dobi slavu priveliku.
Nikad slava o njojzi umrit neće,

nego će se umnožiti veće.
Još kada je kralju razumija
ča Krković biše učinija,
da mu ploču od zlata svilenu
da je nosi na livom ramenu.

BILJEŠKE

¹ Objavljena je u knjizi Petra Kuničića *Viški boj*, treće izdanje, Zagreb 1907, str. 212—215.

Ivan Pažanin

A VARIANT OF THE POEM »VISKI BOJ« REGISTERED AT VINIŠĆE

Summary

The author publishes a variant of the poem »Viški boj« (The Battle of Vis) which he registered in 1985 at Vinišće narrated by Mate Anđelić of Deškov Tomin, a field labourer, on the occasion of 120th anniversary (1986) of the battle at Vis (1866).